

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 5-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

OpenAIRE

**Academic
Resource
Index
ResearchBib**

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

Volume 2 Issue 5 | 2025 |

+99894 5668868 | @Anvarbek_PhD

Page | 2

SON TUSHUNCHASINI O'QITISH METODIKASI**Toshpulatov Bobur Rasul o'g'li**

Termiz Davlat Pedagogika instituti o'qituvchisi.

Suyunov Bekzod Yo'ldosh o'g'li ,**Tursunova Hilola Panji qizi**

Termiz Davlat Pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya. Mazkur maqolada matematika ta'limining asosiy tushunchalaridan biri bo'lgan son tushunchasini o'qitish metodikasining nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil etilgan. Son tushunchasining shakllanish bosqichlari, uni o'quvchilarga o'rgatishda qo'llaniladigan metodlar, didaktik tamoyillar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda innovatsion yondashuvlar yoritilgan. Shuningdek, son tushunchasini o'qitishda yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ilmiy asosda ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: son tushunchasi, matematika metodikasi, boshlang'ich ta'lim, matematik tafakkur, didaktik tamoyillar, innovatsion ta'lim.

Kirish. Matematika fanining poydevorini tashkil etuvchi asosiy tushuncha bu — son tushunchasidir. Son tushunchasi orqali o'quvchilar atrof-muhitdagi predmetlar miqdorini aniqlash, ularni taqqoslash, guruhlash va umumlashtirish ko'nikmalarini hosil qiladilar. Shu boisdan ham son tushunchasini o'qitish metodikasi matematika ta'limining eng muhim va mas'uliyatli bo'limlaridan biri hisoblanadi.

Bugungi kunda ta'lim tizimida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, bilimlarni ongli va chuqur o'zlashtirishga erishish ustuvor vazifa etib belgilangan. Bu esa son tushunchasini an'anaviy yondashuvlardan tashqari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qitishni talab etadi.

Son tushunchasining mazmuni va pedagogik mohiyati

Son tushunchasi falsafiy va matematik kategoriya sifatida predmetlarning miqdoriy xususiyatlarini ifodalaydi. Pedagogik nuqtayi nazardan esa son tushunchasi o'quvchilarda matematik tasavvurlarni shakllantiruvchi asosiy vosita hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'limda son tushunchasi quyidagi asosiy elementlar orqali o'zlashtiriladi:

- sanash va tartib tushunchasi;
- miqdor va son o'rtasidagi bog'liqlik;
- sonlarni taqqoslash;
- sonlar qatori va ketma-ketligi.

Yuqori sinflarda esa son tushunchasi yanada kengayib, manfiy sonlar, kasrlar, irratsional va haqiqiy sonlar tushunchalarini qamrab oladi. Bu jarayonda abstrakt fikrlash va mantiqiy tahlil qilish ko'nikmalari rivojlanadi.

Son tushunchasining shakllanish bosqichlari

Son tushunchasini o'qitish jarayoni bir necha bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Tayyorlov bosqichi. Bu bosqichda o'quvchilar predmetlarni sanash, guruhlash va taqqoslash orqali miqdoriy munosabatlarni anglay boshlaydilar. Ko'rgazmali vositalar va o'yinlar muhim ahamiyat kasb etadi.

2. Asosiy bosqich. Bu bosqichda sonlarning nomlanishi, yozilishi va o'qilishi o'rgatiladi. Sonlar qatori, oldingi va keyingi son tushunchalari shakllantiriladi.

3. Mustahkamlash bosqichi. Son tushunchasi turli mashqlar, masalalar va amaliy topshiriqlar orqali mustahkamlanadi. Bu bosqichda o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari rivojlanadi.

Son tushunchasini o'qitishning didaktik tamoyillari

Son tushunchasini samarali o'qitish uchun quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilish zarur:

- **Ilmiylik tamoyili** – tushunchalarning ilmiy asoslangan holda berilishi;

- **Izchillik va ketma-ketlik** – son tushunchasini bosqichma-bosqich rivojlantirish;

- **Ko'rgazmalilik** – vizual vositalar orqali tushunishni osonlashtirish;

- **Faollik** – o'quvchini ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish;

- **Individuallashtirish** – o'quvchilarning qobiliyat va tayyorgarlik darajasini hisobga olish.

Son tushunchasini o'qitish metodlari va shakllari

Ta'lim jarayonida quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- **Tushuntirish va suhbat metodi** – nazariy tushunchalarni shakllantirishda;

- **Amaliy mashqlar metodi** – hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishda;

- **Muammoli ta'lim metodi** – mantiqiy fikrlashni kuchaytirishda;

- **Didaktik o'yinlar** – o'quvchilarning qiziqishini oshirishda;

- **AKTdan foydalanish** – interaktiv ta'limni ta'minlashda.

Bu metodlarning uyg'unligi ta'lim samaradorligini oshiradi.

Son tushunchasini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar

Zamonaviy ta'limda STEAM texnologiyalari, kompetensiyaviy yondashuv va interfaol metodlar son tushunchasini o'qitishda muhim o'rin egallaydi. Ayniqsa, real hayot bilan bog'liq masalalar orqali son tushunchasini o'rgatish o'quvchilarda amaliy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Son tushunchasini o'qitishda quyidagi muammolar kuzatiladi:

- abstrakt tushunchalarning qiyin qabul qilinishi;

- o'quvchilarning faolligining pastligi;
- metodlarning bir xilligi.

Ushbu muammolarni hal etish uchun:

- ko'rgazmali va interfaol metodlardan foydalanish;
- individual yondashuvni kuchaytirish;
- ta'limni hayot bilan bog'lash tavsiya etiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, son tushunchasini o'qitish metodikasi o'quvchilarning matematik bilimlarini shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ilmiy asoslangan, zamonaviy va innovatsion yondashuvlarga tayangan holda tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarda matematik tafakkur, mantiqiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Alimuhamedov S. **Matematika o'qitish metodikasi.** – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Jo'rayev R.X., Saidov U.S. **Boshlang'ich ta'lim metodikasi.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch.** – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Qodirov A., Abduqodirov A. **Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi.** – Toshkent: Sharq, 2017.
5. Polya G. **How to Solve It.** – Princeton: Princeton University Press, 2004.
6. Skemp R. **The Psychology of Learning Mathematics.** – London: Penguin Books, 1987.
7. UNESCO. **Teaching and Learning Mathematics.** – Paris: UNESCO Publishing, 2016.
8. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. **Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti.** – Toshkent, 2021.